

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Moralske Tanker (DK)

Citation: Holberg, Ludvig: "Moralske Tanker", i Holberg, Ludvig: *Moralske Tanker*, udg. af F.J.Billeskov Jansen ; Jørgen Hunosøe , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1992, s. 387. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg13val-shoot-idm139659561612672/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Moralske Tanker

Noter

Noteapparatet er indrettet således, at forklaringskrævende ord kommenteres for hvert essay, som regel dog kun ved første forekomst i det pågældende stykke, idet synspunktet er, at hvert essay (hvert *Dissertation*, som H. kalder det) skal kunne læses som en enhed for sig. Enkelte meget hyppige ord, der hos H. anvendes i en anden betydning end i moderne dansk, er dog samlet i en *Ordliste*.

Af H.'s mange fremmedord medtages efter skøn et fyldigt udvalg, dog normalt ikke ord, som formodes at have en vis bekendthedskvalitet, f.eks. via hovedsprogene (eks.: *admirere*: beundre, *decidere*: dømme, afgøre, *derivere*: aflede, *differere*: være forskellig, afvige, *divertere*: more, afgøre, *estimere*: agtelse, *examinere*: undersøge, *Excuse*: undskyldning, *exprimere*: udtrykke, *Inclination*: tilbøjelighed, *Intention*: hensigt, *Merite*: fortjeneste, *Materie*: emne, stof, *persvadere*: overtale, *Præcaution*: forsigtighed, *preferere*: foretrække, *Societet*: samfund, o.fl.).

I overensstemmelse med tidens lærde praksis anvender H. i flertallet af sine latinske og græske fremmedord de fremmede sprogs endelser og bøjningsformer. Den moderne læser må altså vænne sig til former som *efter de gamle Philosophorum* (gen. flt.) *Plan, med endeel alforletsindede Philosophis* (abl. flt.), *udfordrer en dobbelt Dosis* (akk. af *Dosis*), *man giver intet Quarteer til en Hypochondriaco* (dat. af *Hypocondriacus*). Sådanne former vil normalt ikke blive kommenteret. Kommenterede personnavne gives imidlertid som hovedregel med den moderne form, ikke H.'s latinske som indgang.

For at begrænse noternes omfang har vi desuden samlet leksikale oplysninger og titelforkortelser vedr. en række klassiske og nyere forfattere i en alfabetisk *Nævnelse*. Listen omfatter kun forfattere, der er nævnt i tekst og noter flere gange. Se også Litteraturlistens afsn. III: *Holbergs kilder* (s. 385-386).

Når H. anfører en anden forfatter, meddeler noten så vidt muligt, i hvilken bog og kapitel citatet findes. Ordlyden af H.'s tekstkilder meddeles kun, hvor den har betydning for den sproglige fortolkning af H.'s danske tekst.